

Broeders en zusters, stel u voor: men geeft u een ladder met de mededeling dat als u boven aan de top wilt komen, u er langs naar beneden moet afdalen. Het zou uw wereld letterlijk op zijn kop zetten. Toch is dit zo ongeveer de betekenis van Jezus' woorden die we zojuist hoorden: *“Wie zichzelf verheft zal vernederd, en wie zichzelf vernedert zal verheven worden.”*

Het beeld van de ladder is maar als een vergelijking bedoeld, en iedere vergelijking gaat ergens mank. Toch verzin ik dit beeld niet zo maar, want onze heilige Vader Benedictus gebruikt dit al in zijn Regel voor monniken wanneer hij schrijft over de nederigheid. Ik citeer: *“Als wij snel willen komen tot die hemelse hoogte [van de volmaakte liefde] waarnaar men opklimt langs de nederigheid van dit aardse leven, dan moeten wij voor de opvaart van onze daden een ladder oprichten. Die overeind staande ladder nu is ons leven hier op aarde; zij zal, als ons hart nederig is geworden, door de Heer naar de hemel worden opgericht. De stijlen van die ladder zijn ons lichaam en onze ziel, en in die stijlen heeft Gods roeping sporten van nederigheid en zelftucht ingevoegd, waarlangs wij omhoog moeten klimmen.”* (RB 7, 5-10).

Opklimmen langs de nederigheid van ons aardse leven, oftewel: afdalen in onszelf, is dus opklimmen naar God. Het lijkt een innerlijke tegenspraak. Maar dit is wat Jezus ons vandaag in het evangelie voorhoudt aan de hand van het gedrag van de genodigden aan de maaltijd. Het lijkt zo vanzelfsprekend dat je als gast de laatste plaats inneemt, maar hoe zeldzaam is deze manier van doen in het dagelijks leven! Meestal eigenen we onszelf een plaats aan de tafel van het leven toe die ons niet toekomt. We zoeken de voornaamste plaatsen uit. Ook dit is een beeld van een menselijke levenshouding. Ons leven voltrekt zich vaak tussen de twee uiterste polen van zelfoverschatting en zelfonderschatting. En in beide gevallen kennen we onze plaats niet, omdat we niet weten wie we werkelijk zijn.

Bescheidenheid siert de mens, zeggen we. Maar als het over nederigheid gaat en zichzelf vernederen dan komt er weerstand bij ons op. Want nederigheid wordt gezien als jezelf naar beneden halen, als een onderwaarderen van mensen, van jezelf. Maar dat is niet de betekenis die Jezus eraan geeft. Zichzelf vernederen is niet: jezelf in de grond boren, je eigenwaarde en goede eigenschappen ontkennen. Om met de beeldtaal van het evangelie van vandaag te spreken: jezelf vernederen wil zeggen je plaats kennen; weten waar je in het leven staat; weten wie je bent als mens. Nederigheid is in wezen niets anders dan weet hebben van je eigen beperktheid. Weten dat je mens bent. De heilige Bernardus preekte in dit verband 900 jaar geleden als volgt: *“nederigheid is de waarachtige zelfkennis”*.

Met andere woorden: nederigheid is de waarheid over jezelf erkennen en accepteren. En onze waarheid is die welke zich doorgaans verbergt achter de houding die we ons hebben aangeleerd om te overleven, achter de beschermende muur die we om ons heen hebben

opgetrokken, achter de maskers die we dragen. Maar we zijn zo niet echt onszelf. En zo komt het dat we dan aan de tafel van het leven een plaats uitkiezen die niet voor ons bestemd is. We zijn als topsporters die gouden medailles halen, maar met verboden middelen. We eigenen ons podiumplaatsen toe die ons niet toekomen. En dan is het letterlijk een afgang om een stapje terug te moeten doen! Dan blijkt dat we boven ons kunnen hebben gepresteerd. Ten koste van anderen én van onszelf.

De weg naar God, zo wordt ons vandaag in het evangelie duidelijk gemaakt, is feitelijk een afdaling in onze eigen menselijke, en dus beperkte en gebroken, werkelijkheid. Nederigheid is dan: weten dat je, met de woorden van het evangelie, thuishoort bij *“de armen, de gebrekkigen, de kreupelen en blinden.”* Dat is geen diskwalificatie, maar de bevestiging en aanvaarding van je eigen werkelijkheid. En die omvat ook de schaduwzijde van je leven: het negatieve, de mislukkingen en de teleurstellingen, maar ook de pijn en de wonden die het leven in ons -en buiten onze eigen schuld- heeft achtergelaten. Op het dieptepunt echter van deze schijnbare afgang, op de bodem van die soms bodemloos lijkende put, zullen we dan onze nederige God ontmoeten. De God die is mensgeworden in Jezus Christus. Jezus die *zichzelf vernederd heeft door gehoorzaam te worden tot de dood, tot de dood aan het kruis* en daarom door God zeer verhoogd is (vgl. Fil.2, 8-9).

We staan voor een levensgrote opgave. Een oude monnikvader verwoordde het ooit zo: *“De ladder naar de hemel is verborgen in onze ziel. Duik van de zonde af de diepte in van je eigen zelf, daar zul je de treden vinden waarlangs je kunt opstijgen”* (Isaak v. Ninivé). Moeilijk? Toch is het in feite heel eenvoudig: we hoeven ons maar over te geven aan de waarheid. Aan de Waarheid: Jezus, de nederige God, die ons verheft. De meeste levensenergie verspillen we door ons krampachtig vast te blijven houden aan ons zelfbeeld dat niet overeenkomt met de werkelijkheid zoals die diep in ons hart verborgen is. En dat is nu juist de enige werkelijkheid die GóD ziet en liefheeft. Want Hij laat zich door onze make-up niet misleiden; Hij kent ons. En dat is niet ontluisterend, maar juist bevrijdend. Want zozeer heeft God ons lief dat Hij zelf mens is geworden om onze ellende van binnenuit te kunnen begrijpen. En Hij heeft ons menszijn aangenomen om het te kunnen genezen en zo deel te geven aan zijn eigen goddelijk leven. Omwille van onze nederige staat nodigt Hij ons juist uit om een hogere plaats in te nemen: de plaats die Hijzelf voor ons heeft bereid.

We zijn hier bijeengekomen voor de Eucharistie, verzameld rond de tafel van de Heer. We hoorden hem zeggen dat wij aan onze tafel slechts armen, gebrekkigen, kreupelen en blinden moeten uitnodigen zodat we niet terugkrijgen wat we anderen geven. Ook God bewijst ons de eer van die uitnodiging als bewijs van zijn onbaatzuchtige liefde. Niet om ons naar beneden te halen, maar juist om ons te laten zijn wie we zijn. De gezonden hebben geen dokter nodig en wie verzadigd is hoeft niet meer te eten. Wie van zichzelf durft erkennen dat hij op de een of andere manier gebrek lijdt, op de een of andere manier kreupel door het leven gaat of het licht mist om in het leven zijn weg te vinden, die neemt de minste plaats in aan tafel. Díe zal ook van de Heer de eervolle, ja verheffende uitnodiging krijgen: *Vriend, ga wat hoger op.* Amen.